

Kenen harteilla on vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus Suomessa?

Marion Fields
Opintokeskus Sivis 2021

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Vapaaehtoistoiminta kasautuu – myös tulevaisuuskäsityksissä.....	4
Lähteet.....	15

1. Johdanto

Vapaaehtoistoiminta Suomessa on kolmen vuoden välein toteutettava kysely, jonka toteutti vuonna 2021 Taloustutkimus oy Kansalaisareenan, Kirkkohallituksen ja Opintokeskus Siviksen toimeksiannosta. Aiemmistä vuosista poiketen, jolloin kysely toteutettiin käyntihaastatteluina, kysely toteutettiin verkossa 16.-22.3.2021 välisenä aikana. Vastaajia oli 1094, ja heidän joukkonsa oli varsin hyvä läpileikkaus Suomessa asuvista ihmisistä (Rahkonen 2021). Kyselyssä 47 % vastaajista arvioi tehneensä vapaaehtoistyötä viimeisen 12 kuukauden aikana.

Vuonna 2021 kyselyn erityisteenä oli tulevaisuus, mihin tämä artikkeli keskittyy. Tehtävänä on valaista seuraavia kysymyksiä:

- Kuka aikoo tehdä vapaaehtoistyötä lähimmän kolmen vuoden aikana?
- Millaisia taitoja vastaajat arvioivat tarvitsevansa tulevaisuudessa itseään kiinnostavissa tehtävissä?
- Mitkä asiat auttavat vapaaehtoistyössä?

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että halua vapaaehtoistyöhön on myös tulevaisuudessa. Mukaan lähtemistä auttavat esimerkiksi toiminnan organisointiin ja yksilöiden motivointiin liittyvät tekijät. Osallistumishalukkuus ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti.

2. Vapaaehtoistoiminta kasautuu – myös tulevaisuuskäsityksissä

Aiempien vuosien kyselyistä on noussut esiin monia tutkimuksia myötäilevä tulos, että vapaaehtoistoiminta kasautuu yhteiskunnan hyväosaisille ja he saavat siitä eniten hyötyä (esim. Fields 2018). Näkyykö tämä myös ajatuksissa siitä, miten vapaaehtoistyötä tehdään lähitulevaisuudessa?

Vastaajilta kysyttiin ensin, kuinka paljon, miten ja millä tavalla organisoituen he aikovat toimia vapaaehtoisena seuraavan kolmen vuoden päästä. Covid-19-pandemia ei ole vienyt intoa olla mukana, sillä 36 % (n = 389) vastaajista aikoo toimia yhtä paljon kuin nyt ja 28 % (= 305) vastaajista aikoo jopa lisätä toimintaansa. 8 % vastaajista aikoo olla vähemmän aktiivisia ja alle 1 % aikoo lopettaa toiminnan. 28 % vastaajista sanoi, että ei ole mukana nytkään eikä aio aloittaa.

Kiinnostavaksi ilmiöksi muodostunut esimerkiksi sosiaalista mediaa hyödyntävä organisoitumaton vapaaehtoistoiminta (4. sektori) ei houkuttele suurinta osaa vastaajista. Tähän kysymykseen vastanneista 728 vastaajasta 55 % (n= 429) aikoo toimia organisoidusti, erityisesti yhdistyksissä. 18 % vastasi aikovansa toimia vapaasti organisoituen, muut eivät olleet varmoja. Samasta vastaajajoukosta 55 % (n = 426) aikoo toimia lähitulevaisuudessa kasvokkain ja vain 11 % täysin etänä. 34 % aikoo tulevaisuudessa yhdistää kasvokkaisen ja etänä tapahtuvan toiminnan. Samaten 55 % (n = 433) kysymykseen vastanneista uskoi omien kykyjensä riittävän vapaaehtoistyössä kolmen vuoden päästä. 32 % arvioi tarvitsevansa vain vähän päivittämistä. 13 % vastaajista arvioi, että omat kyvyt eivät riitä.

Erialaisten vastaajaryhmien välisiä eroja tarkastellaan seuraavassa taulukossa. Mukaan valittiin taustamuuttujista sukupuoli, ikä, koulutustausta, elämäntilanne ja ammatillinen asema. Vastaajan tulotasolla ei ollut vaikutusta vastauksiin, joten se jätettiin pois. Seuraavassa taulukossa esitellään ne erot, jotka olivat tilastollisesti merkitseviä (väh. <0.01-tasolla).

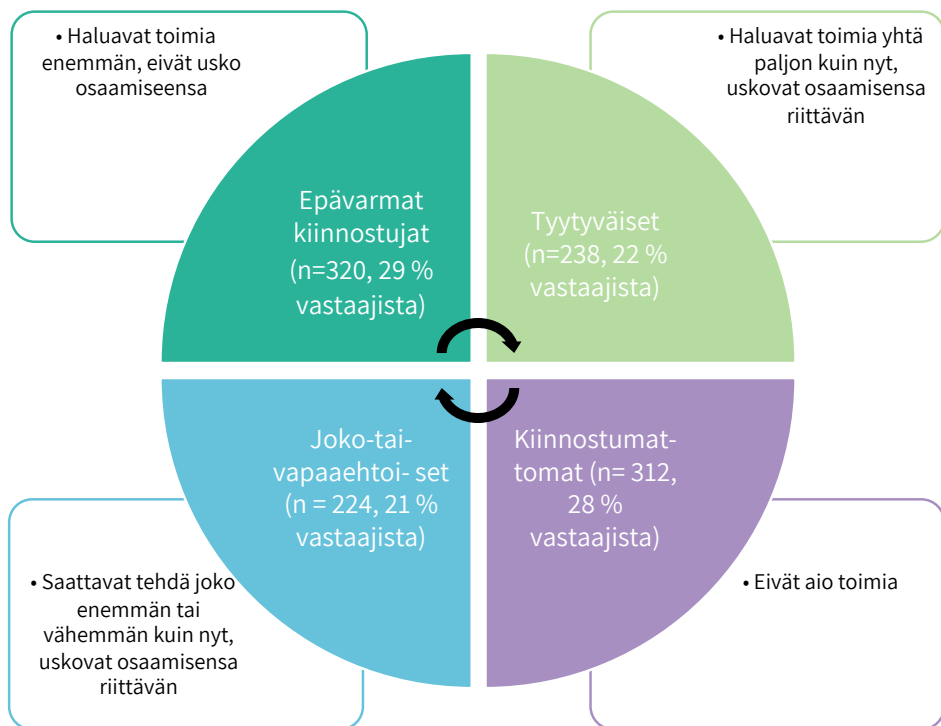
Kysymys	Erot ryhmien välillä
Minkä verran aiot tehdä vapaaehtoistyötä lähitulevaisuudessa (3 v. päästä)?	<p>Aikoo tehdä enemmän kuin nyt (kaikista vastaajista 28 %): Ikä: 15-24 v. 39 %, 25-34 v. 32 %, 35-49 v. 32 %, 50-64 v. 24 %, 65- v. 20 % Ammattitausta: opiskelija 39 %, yl. toimihenkilö, asiantuntija 35 %, muut vastaajat 22-27 % Koulutustausta: Kork. 2. aste 24 %, opisto 27 %, korkeakoulutus 32 %</p>
Teetkö vapaaehtoistyötä lähitulevaisuudessa erityisesti etänä, kasvokkain vai sekä että?	<p>Aikoo toimia etänä (kaikista vastaajista 11 %) Sukupuoli: miehet 9 %, naiset 14 %</p>
Mikä tahon kautta teet vapaaehtoistyötä 3 vuoden päästä (organisoitusti, vapaasti organisoituen, en tiedä)	<p>Aikoo toimia vapaasti organisoituen (18 % kaikista vastaajista) Sukupuoli: Miehet 22 %, naiset 14 % Ikä: 15-24 v. 6 %, 25-34 v. 11 %, 35-49 v. 14 %, 50-64 v. 21 %, 65- v. 29 % Ammattitausta: viljelijä 30 %, yrittäjä 29 % eläkeläinen 26 %, työntekijä 21 % muut välillä 7-20 %.</p>
Onko sinulla riittävästi osaamista kyetäksesi toiminaan sinua kiinnostavassa vapaaehtoistehtävässä 3 vuoden kuluttua?	<p>Ei riittävästi osaamista (kaikista vastaajista 13 %) Koulutustausta: kork. 2. aste 17 %, opisto 10 %, korkeakoulu 7 %</p>

Taulukko 1. vapaaehtoistyön tulevaisuusnäkyviä taustamuuttujittain

Tarkasteltaessa taustamuuttujien vaikutusta vastausten vaihteluun (eta²-kerroin), kaikkien kysymysten kohdalla ikä ja koulutus vaikuttivat muita tekijöitä enemmän.

Vastaukset heijastavat edellä pohdittua kasautumista: eniten vapaaehtoistyötä aikovat tulevaisuudessa tehdä erityisesti korkeakoulutetut henkilöt, ja he myös uskovat osaamisensa riittävän. Toisaalta nuorten innostus on jatkumoa trendille, joka havaittiin jo vuoden 2018 kyselyssä (Rahkonen 2018).

Seuraavaksi vastaajista muodostettiin hierarkkisen klusterianalyysin avulla neljä ryhmää kokeillen edellä esitettyjä neljää kysymystä luokittelun pohjana. Parhaan tuloksen antoi malli, jossa vastaajat luokiteltiin sen mukaan, kuinka paljon he aikovat tehdä vapaaehtoistyötä tulevaisuudessa ja millaiseksi he kokevat osaamisena riittävyyden. Ryhmät nimettiin seuraavasti:

¹Klusterianalyysi valitsi ne 782 vastaajaa, jotka olivat vastanneet molempiin kysymyksiin ja muodosti heistä kolme ryhmää. Kaikki vastaajat, jotka eivät osuneet näihin ryhmiin, olivat heitä, jotka eivät aio aloittaa vapaaehtoistyötä seuraavan 3 vuoden aikana. Heistä muodostettiin lisäryhmä ”kiinnostumattomat”.

Ryhmien kokoonpanoa ja vapaaehtoistyöhön liittyvästä tulevaisuusajat-
telua esitellään seuraavaksi.

Ryhmä 1. Epävarmat kiinnostajat

- Tämän ryhmän vastaajat ovat muita nuorempia (heistä 36 % on alle 35-vuotiaita, kun vastaajista yleensä alle 35-vuotiaita on 29 %). Heillä vähemmän muodollista koulutusta kuin muilla (kun kaikista vastaajista 43 %:lla on vähintään AMK-tasoiset korkeakouluopinnot taustalla, tässä ryhmässä vain 32 %:lla). He asuvat muita todennäköisemmin kaupungeissa, sillä heidän joukossaan kerrostaloasujien osuus oli suurin (49 % kaikista vastaajista, tästä ryhmästä 58 %).
- Tämän ryhmän osallistuminen vapaaehtoistyöhön on tällä hetkellä jonkin verran keskimääräistä alhaisemmalla tasolla. He haluavat yhdistää kasvokkain ja verkossa toimimisen, mutta ovat muita epävarmempia sen suhteen, haluavatko he toimia jossain organisaatiossa vai vapaasti.

Ryhmä 2. Tyytyväiset

- Tyytyväiset ovat taustoiltaan melko lähellä vastaajien perusjoukkoja. Ryhmässä on paljon lapsiperheitä edustavia vastaajia (28 % tämän ryhmän vastaajista, koko joukosta 21 %) ja melko runsaasti korkeakoulutettuja (50 % ryhmän vastaajista). He asuvat muita useammin Itä-Suomessa.
- Ryhmän vastaajat ovat nyt aktiivisesti mukana vapaaehtois-toiminnassa, erityisesti liikunnan, kylä- tai asukastoiminnan ja vanhustyön parissa. He ovat mahdollisesti kiinnostuneita 4. sektorin vapaasti organisoituneesta toiminnasta (heistä 26 % aikoo olla kolmen vuoden päästä toiminnassa vapaasti organisoituen).

Ryhmä 3. Joko tai -vapaaehtoiset

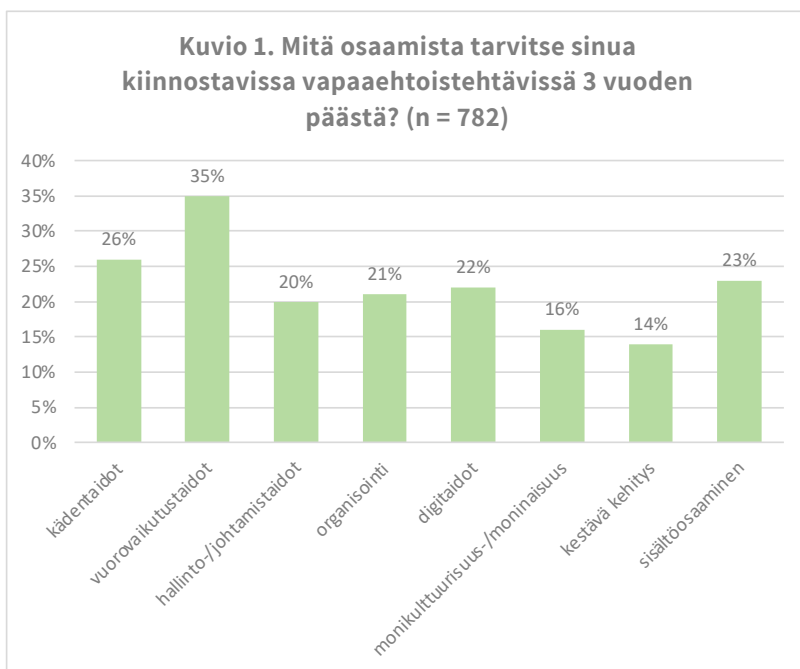
- Tämän ryhmän vastaajat ovat muita useammin korkeakoulu-tettuja (49 %) ja muita vastaajia hieman vanhempia. He asuvat muita useammin pk-seudulla/Etelä-Suomessa tai kaupungeis-sa, koska heidän keskuudessaan kerrostaloasujien osuus on suhteellisen suuri (53 %).
- He ovat nyt aktiivisesti mukana vapaaehtoistoiminnassa (66 % oli tehnyt viimeisen 12 kk aikana). He haluavat tulevaisuu-dessa olla organisoituneessa toiminnassa. Ryhmän nimen taustalla on se, että tämän ryhmän vastaajista 61 % aikoo olla nykyistä enemmän mukana ja 39 % vähemmän. Heistä kukaan ei vastannut, että oma toiminta olisi lähitulevaisuudessa yhtä aktiivista kuin nyt.

Ryhmä 4. Kiinnostumattomat

- Tämän ryhmän vastaajat ovat muita vanhempia ja useammin eläkkeellä (tästä ryhmästä 30 %, kaikista vastaajista 26 %). Tässä ryhmässä on eniten korkeintaan 2. asteen koulutuksen suorittaneita (kaikista vastaajista 44 %, tässä ryhmässä 50 %). He asuvat muita useammin Länsi-Suomessa.
- He ovat täällä kaikkein vähiten mukana vapaaehtoistoiminnassa (6 % oli ollut mukana viimeisen 12 kk aikana).
- Seuraavissa luvuissa tehdään vertailuja sekä näiden ryhmien avulla että vähän myös taustaryhmittäin.

Vuorovaikutustaidot tärkeitä tulevaisuuden vapaaehtoistoiminnassa

Vastaajia pyydettiin pohtimaan ja valitsemaan luettelosta, millaisia taitoja he tarvitsevat itseään kiinnostavissa vapaaehtoistehtävissä kolmen vuoden päästä. Myös omia ehdotuksia sai antaa. Luettelossa mainittuja taitoja valittiin seuraavasti:

Vapaaehtoistoiminnassa vuorovaikutustaidot ovat aina olleet olennaisia, mutta niiden merkitys korostuu tulevaisuudessa. Vastaajia kiinnostavissa vapaaehtoistehtävissä kiinnostavat myös käsillä tekemisen, sisällölliset ja digitaidot.

Vastaajaryhmien osaamistarpeissa oli pieniä eroja. ²Selkeimmillään ne koskivat organisointi-, monikulttuurisuus-/moninaisuus- ja sisällöllisiä taitoja. Eniten organisointitaitoja kokivat tarvitsevansa joko tai -vapaaehtoiset, joista jopa 37 % koki tarvitsevansa tulevaisuudessa organisointiosaamista. Monikulttuurisuus- ja moninaisuustaitoja kokivat tarvitse-

vansa eniten epävarmat kiinnostujat (28 %) ja joko tai -vapaaehtoiset (22 %). Aineistosta löytyi tässä kohdassa yhteys kaupungissa asumiseen: Kerrostaloasujista 29 % koki tarvitsevansa tätä osaamista tulevaisuudessa ja Uudellamaalla asuvista 28 %. Yhteys löytyy myös vastaajien ikään: 15-24-vuotiaista 33 % ja 25-34-vuotiaista 29 % haluaa tehtäviin, joissa tätä osaamista tarvitaan. Nuorille myös vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä.

Erityisen mielenkiintoinen ero ryhmien välillä oli sisällöllisen osaamisen kohdalla. Epävarmoista kiinnostujista jopa 41 % koki tarvitsevansa tätä kolmen vuoden päästä itseään kiinnostavissa vapaaehtoistehtävissä. Tällä oli suora yhteys siihen, miten hyvin vastaaja koki oman osaamisensa riittävän. Heistä, jotka eivät nyt koe osaamisensa riittävän tulevaisuuden vapaaehtoistyöhön, 43 % koki tarvitsevansa sisältöosaamista. Tämä herättää kysymyksen siitä, avaavatko järjestöt tai muuta organisaatiot toiminnan sisältöjä tarpeeksi ja tarpeeksi selkeästi uusille tulijoille. Vastajan koulutustaustaan tällä oli jonkin verran mutta ei yhtä selvää yhteyttä.

Muut mielenkiintoiset havainnot liittyivät organisointikykyjen sekä johtamis-/hallinnollisten taitojen koettuun tarpeeseen. Mitä nuorempi ja koulutetumpi vastaaja oli kyseessä, sitä todennäköisemmin hän kokee tarvitsevansa tulevaisuuden kiinnostavassa vapaaehtoistehtävässä organisointitaitoja. Hallinnollisia ja johtamistaitoja kokivat tarvitsevansa itseään kiinnostavissa tehtävissä muita enemmän korkeakoulutetut (35 %), opiskelijat (28 %), johtavassa asemassa työskentelevät (36 %), ylemmät toimihenkilöt (36 %) sekä yrittäjät (35 %). Edellisessä Vapaaehtoistyö Suomessa -kyselyssä (Fields 2018) arvioitiin, millaisia taitoja vapaaehtoistehtävissä opitaan. Johtamistehtävät olivat niitä, joista vapaaehtoiset saavat eniten erilaisia taitoja ja joita he voivat myös hyödyntää työelämässä. Siinä mielessä ajatus kasautumisesta näkyy epäsuorasti myös näissä vastauksissa.

² Tähän kysymysryppäeseen eivät vastanneet Kiinnostumattomat eli vertailu on tehty kolmen ryhmän välillä.

Toiminnan parempi organisointi ja yksilön motivointi helpottavat mukaan tulemista

Tässä kyselyssä vastaajilta kysyttiin tekijöitä, jotka auttaisivat heitä vapaaehtoistyössä. Kysymys ei liittynyt suoraan tulevaisuuteen, mutta siihen sisältyy oletus siitä, että on tekijöitä, jotka auttavat osallistumaan myös tulevaisuudessa. Sillä, että toimintaan pyydetään suoraan, on tärkeä merkitys: jopa vapaaehtoistoiminnasta kiinnostumattomista lähes viidennes (17 %) osallistuisi, jos pyydettäisiin. Muiden ryhmien kohdalla osuudet vaihtelivat 50 prosentista 68 prosenttiin.

Osallistumista helpottavia tekijöitä oli yhteensä 16, joista vastaaja sai valita 1-3 itselleen tärkeintä itseään. Niistä muodostettiin teemoittain ja korrelaatioanalyysin avulla viisi laajempaa kokonaisuutta.³Vastauksia vertaillaan vastaajaryhmien ja taustamuuttujien mukaan. Tekijät ovat:

1. toiminnan organisointiin liittyvät tekijät
(kaikista vastaajista n = 310, 28 %)
2. vastaajan motivointiin ja itsetuntoon liittyvät tekijät
(kaikista vastaajista n = 181, 17 %)
3. oppimiseen ja kehittymiseen liittyvät tekijät
(kaikista vastaajista n = 67, 6 %)
4. arvostukseen liittyvät tekijät
(kaikista vastaajista n = 82, 8 %)
5. elämäntilanteeseen liittyvät tekijät
(kaikista vastaajista n = 224, 21 %)

³Toiminnan organisointiin liittyviä tekijöitä on mm. se, että olisi mahdollisuus tehdä lyhyitä pätkiä, toimia etänä ja että vapaaehtoistoiminnasta viestittäisiin paremmin. Motivaatioon liittyviä tekijöitä kuuluivat tunne siitä, että omat kyvyt riittävät toimintaan ja että vastaaja tietää heti, mitä häneltä odotetaan. Oppimiseen ja kehittymiseen liittyvät tekijät sisältävät perehdytyksen ja taitojen oppimisen. Arvostukseen liittyvät tekijät koskevat yhteiskunnan ja lähipiirin arvostusta ja kulukorvausten saamista. Näiden tekijöiden kanssa korreloi vahvasti se, että ystävä lähtee mukaan, joten myös merkinä lähipiirin kiinnostuksesta se sisällytettiin tähän. Elämäntilanteeseen liittyvät tekijät liittyivät mm. terveyteen.

Vastaajista muodostettujen neljän ryhmän suhteen vertailu on mielenkiintoinen ja erot jyrkät, kuten seuraavasta taulukosta käy ilmi:

Tekijä	Epävarmat	Tyytyväiset	Joko tai	Kiinnostumattomat	p
organisointi	43 % (n = 136)	3 % (n = 8)	22 % (n = 49)	38 % (n = 117)	<0.001
motivaatio ym.	25 % (n = 81)	3 % (n = 6)	10 % (n = 23)	23 % (n = 71)	<0.001
osaaminen ym.	11 % (n = 35)	1 % (n = 3)	4 % (n = 8)	7 % (n = 21)	<0.001
arvostus	8 % (n = 24)	2 % (n = 4)	5 % (n = 12)	14 % (n = 42)	<0.001
elämäntilanne	23 % (n = 72)	5 % (n = 11)	16 % (n = 35)	34 % (n = 106)	<0.001

Taulukko 2. Vastaajaryhmät ja vapaaehtoistyötä auttavat tekijät

Kuten yllä olevasta taulukosta voidaan huomata, jokaista ryhmää tukevat erilaiset asiat. Ensiksikin nykyiseen tekemisen määrään ja osaamiseensa tyytyväiset vastaajat tarvitsevat mielestään kaikenlaista apua ja tukea muita vähemmän. Toisaalta taas epävarmat kiinnostujat kokevat tarvitsevansa muita enemmän kaikkea muuta paitsi arvostusta. Erityisen selkeältä ero vaikuttaa motivaatioon ja itsetuntoon liittyvien tekijöiden kohdalla. Tämä olikin odotettavaa, sillä epävarmojen kiinnostujien joukossa usko omiin kykyihin on vähäinen.

Joko tai -vapaaehtoisia auttaisi heidän mielestään eniten toiminnan erilainen organisointi. Heistä löytyy melko paljon yhdistysten vastuunkantajia (heistä 30 % oli kyselyä edeltäneiden neljän viikon aikana tehnyt luottamustehtävään liittyvää vapaaehtoistyötä), mutta moni heistä haluaisi olla mukana kevyemmin organisoidussa toiminnassa.

Heitä, joita vapaaehtoistyö ei nyt kiinnosta, saattaisi auttaa elämäntilanteen helpottuminen. Heitä motivoisi myös muita ryhmiä enemmän yhteiskunnan ja läheisten arvostus.

Kun vapaaehtoistoiminnassa auttavia tekijöitä tarkastellaan vastaajien taustan mukaan, erot olivat pieniä. Pientä vaihtelua ryhmien välillä oli, mutta ainoa selkeä ero oli, että naiset kaipasivat miehiä enemmän organisointiin, motivointiin ja elämäntilanteen muuttumiseen liittyviä asioita. Voidaan siis arvioida, että vastaajan tulevaisuuden näkymillä oli näihin vastauksiin suuri vaikutus, muuten taustalla ei niinkään.

Vapaaehtoistoiminnan lähitulevaisuuden näkymiä: yhdenvertaisuutta ja uudenlaista organisointia

Monet järjestöt ja yhdistykset esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla ovat olleet huolissaan vapaaehtoisten kiinnostuksen hiipumisesta (Peltosalmi jne. 2020). Tämän kyselyn vastaukset antavat viitettä siitä, että ihmiset ovat lähitulevaisuudessakin kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä, mutta muutamia asioita järjestöjen, seurakuntien, kuntien ja muiden toimintaa tarjoavien organisaatioiden olisi hyvä ymmärtää:

1. Suurin potentiaali uusien vapaaehtoisten saamiseksi on epävarmojen kiinnostujien ryhmä. Tässä ryhmässä koetaan epävarmuutta oman osaamisen suhteen ja tarvitaan rohkaisua. Toiminta kiinnostaa, mutta sisältö saatetaan kokea liian vaikeaksi. Järjestöjen tulee tarjota tehtäviä, joihin jokainen voi omalla osaamisellaan tarttua ja kyetä viestimään tästä laajalle yleisölle. Olisi hyvä miettiä myös uusien vapaaehtoisten vastaanottamista, jotta he tietävät, mitä heiltä odotetaan ja tuntevat itsensä tervetulleiksi.
2. Eniten vapaaehtoistoimintaa tukee vastaajien mielestä sen parempi organisointi ja siitä viestiminen. Monessa paikassa on jo toimintaa keikkavapaaehtoisille, mutta kaikki eivät tätä tiedä. Aineistossa ne vastaajat, jotka tällä hetkellä toimivat yhdistyksen hallinto- tai johdotehtävissä, olivat useimmin ryhmässä 3, eli he joko tulevat vähentämään tai lisäämään toimintaansa. Yksi heitä tukeva tekijä on toiminnan organisointi. Saadaanko esimerkiksi hallintoa kevennettyä?
3. Hallinnollinen osaaminen ei myöskään ole tulevaisuuden vapaaehtoistyössä tärkeintä, vaan tulevaisuudessa halutaan erityisesti tehtäviin, joissa tarvitaan vuorovaikutustaitoja: olemaan ihmisten parissa. Tämä myös tarkoittaa sitä, että toiminnan tulee korostua hallintoa enemmän.

Tässä artikkelissa on puhuttu jonkin verran kasautumisilmiöstä: siitä, miten monet hyvinvointia tuottavat asiat kuten vapaaehtoistoiminta kasautuvat samoille ihmisille. Sama ilmiö vaikuttaa haluan olla vapaaehtoistoiminnassa myös tulevaisuudessa. Korkeakoulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat aikovat lisätä toimintaansa ja he uskovat omiin kykyihinsä olla

mukana. Tämä havainto on samansuuntainen kuin Sitran vuoden 2021 Tulevaisuusbarometrissa (Dufva, Rowley ja Vataja 2021), jonka mukaan omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa tulevaisuudessa uskovat erityisesti nuoret ja korkeakoulutetut. Vapaaehtoistyöhön osallistuminen voidaan nähdä omaan elinympäristöön tai esimerkiksi muiden hyvinvointiin vaikuttamisena. Osallistumisen epätasainen jakautuminen voi kärjistää esimerkiksi hyvinvointieroja.

Mitä järjestöt, kunnat ja seurakunnat voivat tehdä asialle? Tärkeä asia on avoimuus. Miten työstä ja sen sisällöistä viestitään? Miten uudet vapaaehtoiset otetaan vastaan ja miten toiminta organisoidaan? Järjestöille yhdenvertaisuus on yleensä tärkeä arvo, jonka tulee näkyä myös toiminnassa. Myös mukana olevista ja tällä hetkellä tyytyväisistä vapaaehtoisista tulee pitää huolta, että he jaksavat pysyä mukana.

Toinen ulottuvuus on yhteiskunnallinen. Osallisuuden kokemus, joka synnyttää luottamusta ja osallistumisen halua, syntyy usein jo nuoruudessa, kun erilaisia tietoja ja taitoja opiskellaan koulussa. Lukutaidon kaltaiset perustaidot vaikuttavat osallistumishalukkuuteen: vielä aikuisiälläkin perustaitojen heikko hallinta vähentää innostusta osallistua vapaaehtoistyöhön ja muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan (Grotlüschen 2018). Koska vapaaehtoistyöhön osallistuminen vahvistaa esimerkiksi luottamusta muihin ihmisiin ja yhteiskunnallisiin instituutioihin (Hanifi 2012), on tärkeää, että sitä edesautetaan esimerkiksi tarkastelemalla koulutuksen käytäntöjä ja saavutettavuutta.

Ns. koronavuoden jälkeen verkossa tapahtuva vapaaehtoistoiminta ja esimerkiksi järjestökoulutus ovat lisääntyneet ja osasta niistä saaduista käytännöistä halutaan pitää kiinni (Fields ja Hannukainen 2021). Koska iso osa epävarmoista mutta vapaaehtoistyöstä kiinnostuneista vastaajista tässä kyselyssä halusi yhdistää verkossa ja kasvokkain tapahtuvan toiminnan ja koska heidän joukossaan on potentiaalisia uusia vapaaehtoisia, voidaan arvella, että tarjoamalla sitä kasvokkain tapahtuvan toiminnan rinnalla mukaan saadaan uusia toimijoita.

On joka tapauksessa myönteistä, että ihmisillä on pandemian jälkeenkin intoa osallistua vapaaehtoistyöhön, ja tätä intoa tulee tukea monin eri tavoin, jotta vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus olisi mahdollisimman monen ihmisen harteilla ja myös tuottaisi hyvinvointia mahdollisimman monelle.

Lähteet

Dufva, M. Rowley, C. ja Vataja, K. Tulevaisuusbarometri 2021. Helsinki: Sitra. <https://media.sitra.fi/2021/03/19133822/sitra-tulevaisuusbarometri-2021.pdf> (viitattu 6.7.2021).

Fields, M. (2018) Vapaaehtoistyö hyödyttää työelämässä nuoria, hyvin koulutettuja ja työssä olevia – analyysi vuoden 2018 vapaaehtoistyön tekeminen suomessa -aineistosta oppimisen näkökulmasta. Helsinki: Opintokeskus Sivis. <https://www.ok-sivis.fi/media/materiaalit-osio/selvitykset-ja-tutkimukset/vapaaehtoistyon-tekeminen-suomessa.pdf> (viitattu 6.7.2021).

Fields, M. ja Hannukainen, K. (2021) Koronakriisi ja digitalisaatio haastavat järjestöt – Katsaus Opintokeskus Siviksen osaamistarvekyselyyn 2020. Helsinki: Opintokeskus Sivis. <https://www.ok-sivis.fi/media/materiaalit-osio/selvitykset-ja-tutkimukset/julkaisu-sivis-osaamistarvekysely-2020.pdf> (viitattu 6.7.2021).

Grotluschen (2018) The narrative of 'equality of chances' as an approach to interpreting PIAAC results on perceived political efficacy, social trust and volunteering and the quest for political literacy. European Journal for Research on the Education and Learning of Adults 9(19), 109-125. https://www.researchgate.net/publication/316749674_The_narrative_of_'equality_of_chances'_as_an_approach_to_interpreting_PIAAC_results_on_perceived_political_efficacy_social_trust_and_volunteering_and_the_quest_for_political_literacy (viitattu 6.7.2021).

Hanifi, R. (2012) Sosiaalinen pääoma jakautuu epätasaisesti. Hyvinvointikatsaus 4/12. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_003.html (viitattu 6.7.2021).

Peltosalmi, J.; Eronen, A.; Haikari, J.; Laukkarinen, M.; Litmanen, T.; Londén, P. ja Ruuskanen, P. (2020) Järjestöbarometri 2020. Helsinki: Soste. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/09/2020-10-02-SOS-TE-julkaisu-Jarjestobarometri-2020.pdf> (viitattu 6.7.2021).

Rahkonen, J. (2021) Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa, 18.5.2021. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoisty_tutkimusraportti_2021.pdf (haettu 9.7.2021).

Rahkonen, J. (2018) Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa, huhtikuu 2018. Helsinki: taloustutkimus. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoisty_tutkimusraportti-2018.pdf (viitattu 6.7.2021).